

Az Enyedi hagyaték ma, a regionális tudomány helyzete

Prof. Dr. Rechnitzer János

egyetemi tanár, tudományos tanácsadó

Széchenyi István Egyetem

MTA KRTK RKI Nyugat-magyarországi Osztály

MTA Regionális Tudományok Bizottsága

Vázlat

- Elméleti és módszertani kutatási irányok
- Alkalmazott kutatások és fejlesztési ajánlások
- Intézményi keretek

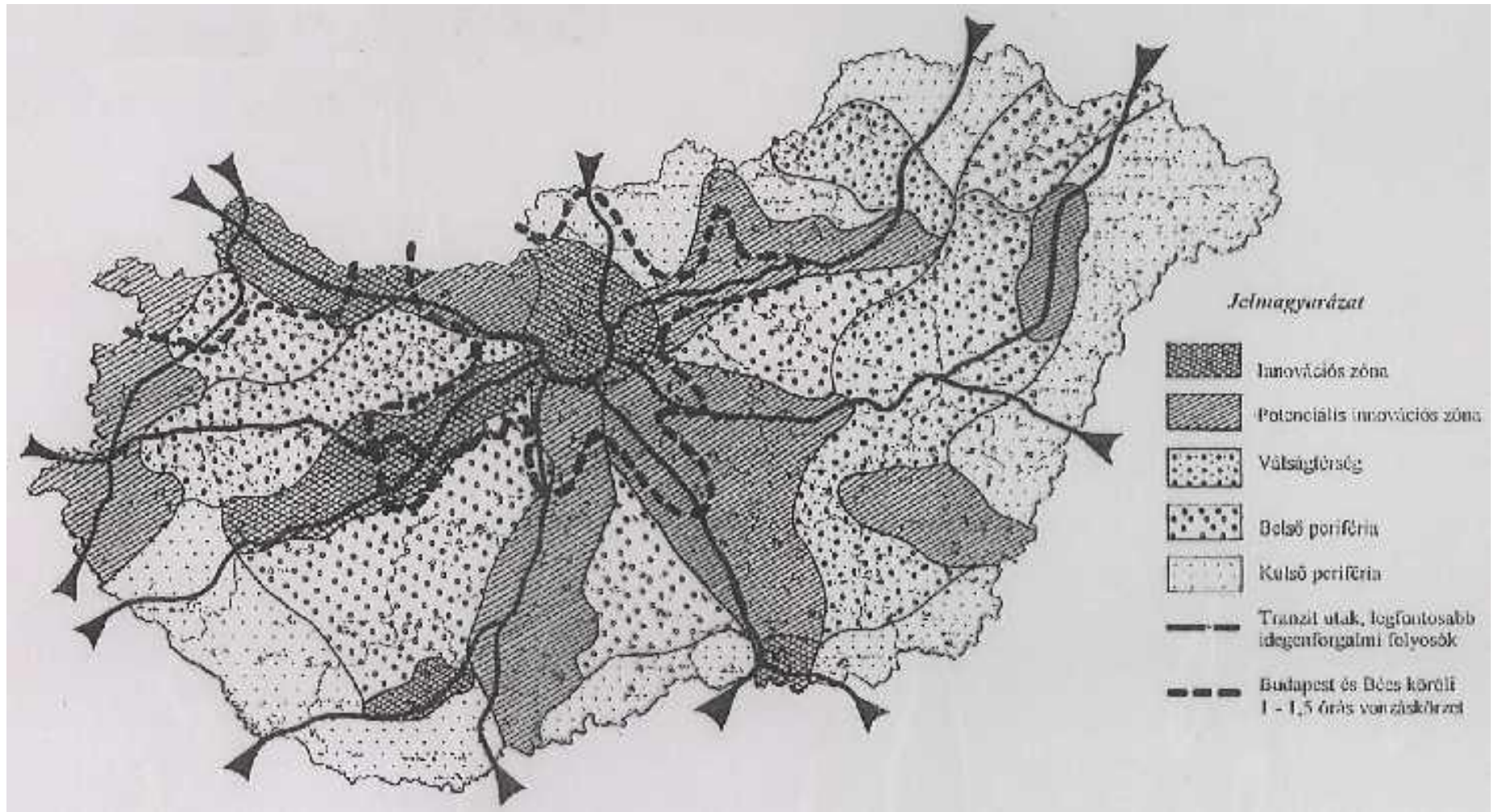
1. Elméleti és módszertani kutatások (iskolák)

- **Térelméleti iskola:** elméleti rendszerek, szerkezetek, azok feldolgozása, részben tesztelése
- **Társadalom térbeli egyenlőtlenségei:** vidéki, városi társadalmi terek, perifériák, térbeli fejlődés társadalmi környezete, hatásai és következményei
- **Térszerkezeti elemzések:** térbeli struktúrák (határ, tengely, csomópont, makroterek) tanulmányozása, intézmények, ágazatok térbeli elhelyezkedése, eloszlása, telephelyválasztása, városrendszer
- **Fejlődést hordozó új tényezők a térben:** területi tőke, új gazdaság, robotizáció, digitalizáció, okos-világ, fenntarthatóság
- **Területi politika és fejlesztés:** területi politika eszközszerének (tervezés, intézmények, finanszírozás, menedzsment) fejlődése, elemzése, tesztelése, ajánlások

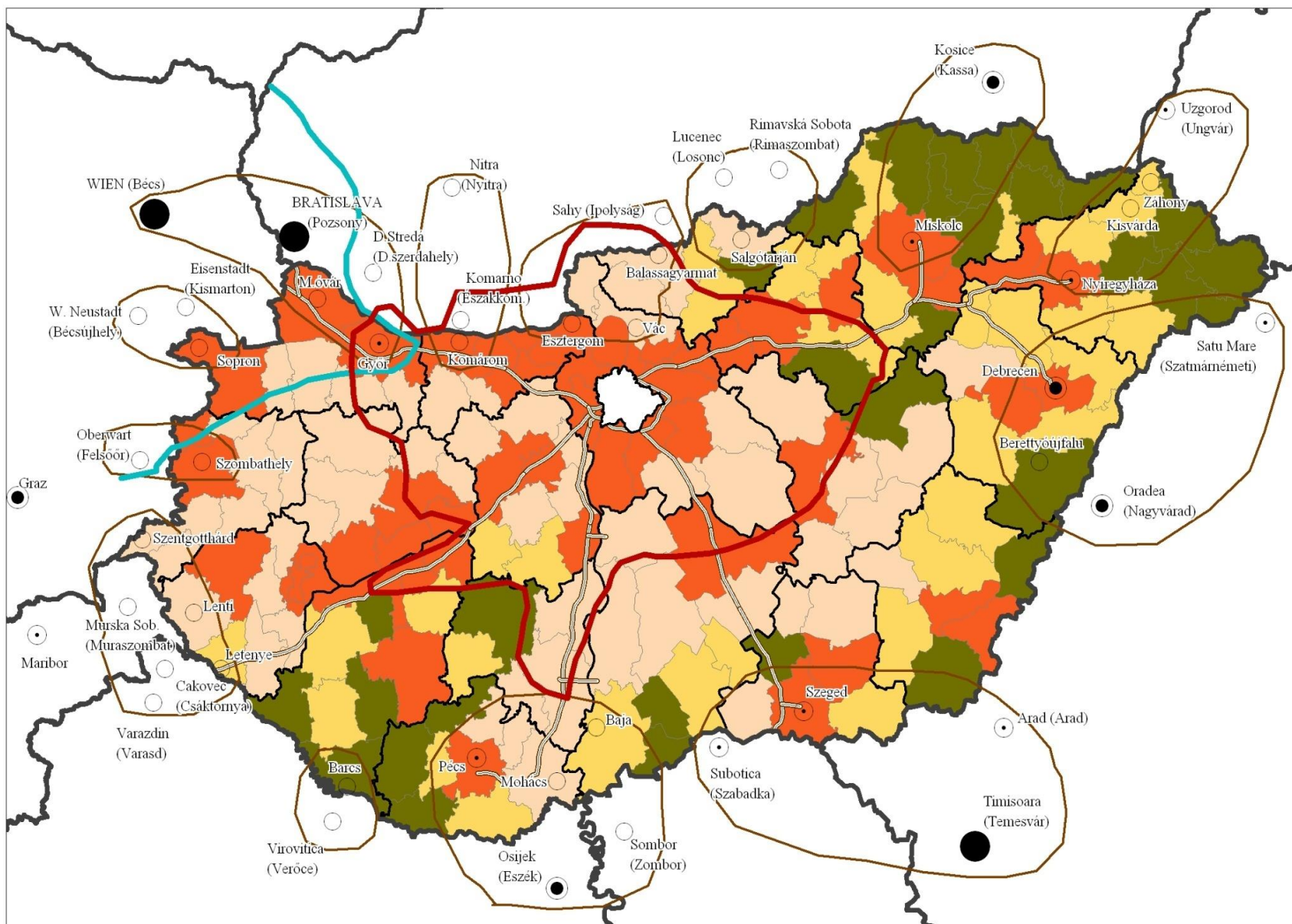
1. Elméleti és módszertani kutatások

- Hálózatok vizsgálata: új térszerkezetek
- Társadalmi térben újra gondolni a fogalmakat: területi tőke
- Ipari körzetek, csomóponti régiók: új térségi szerveződési formák és együttműködések, Funkcionális Városkörzetek (FVK)
- Az átmenet térbeli folyamatai, KKE területi szerkezetének alakulása, a területi politika alkalmazása és megvalósításának menete

Magyarország térszerkezete, 1992

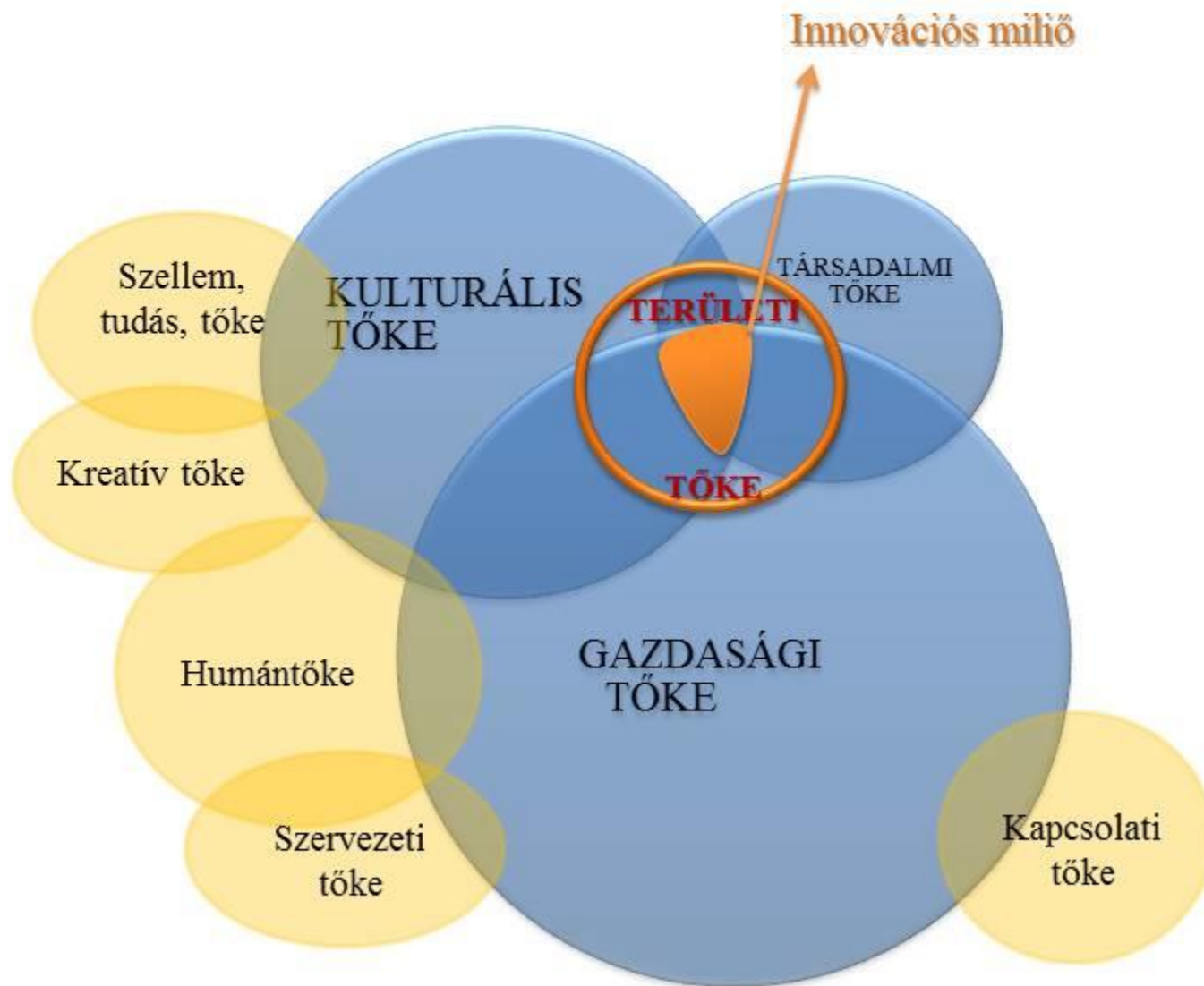
Magyarország térszerkezete 2010

1. Elméleti és módszertani kutatások

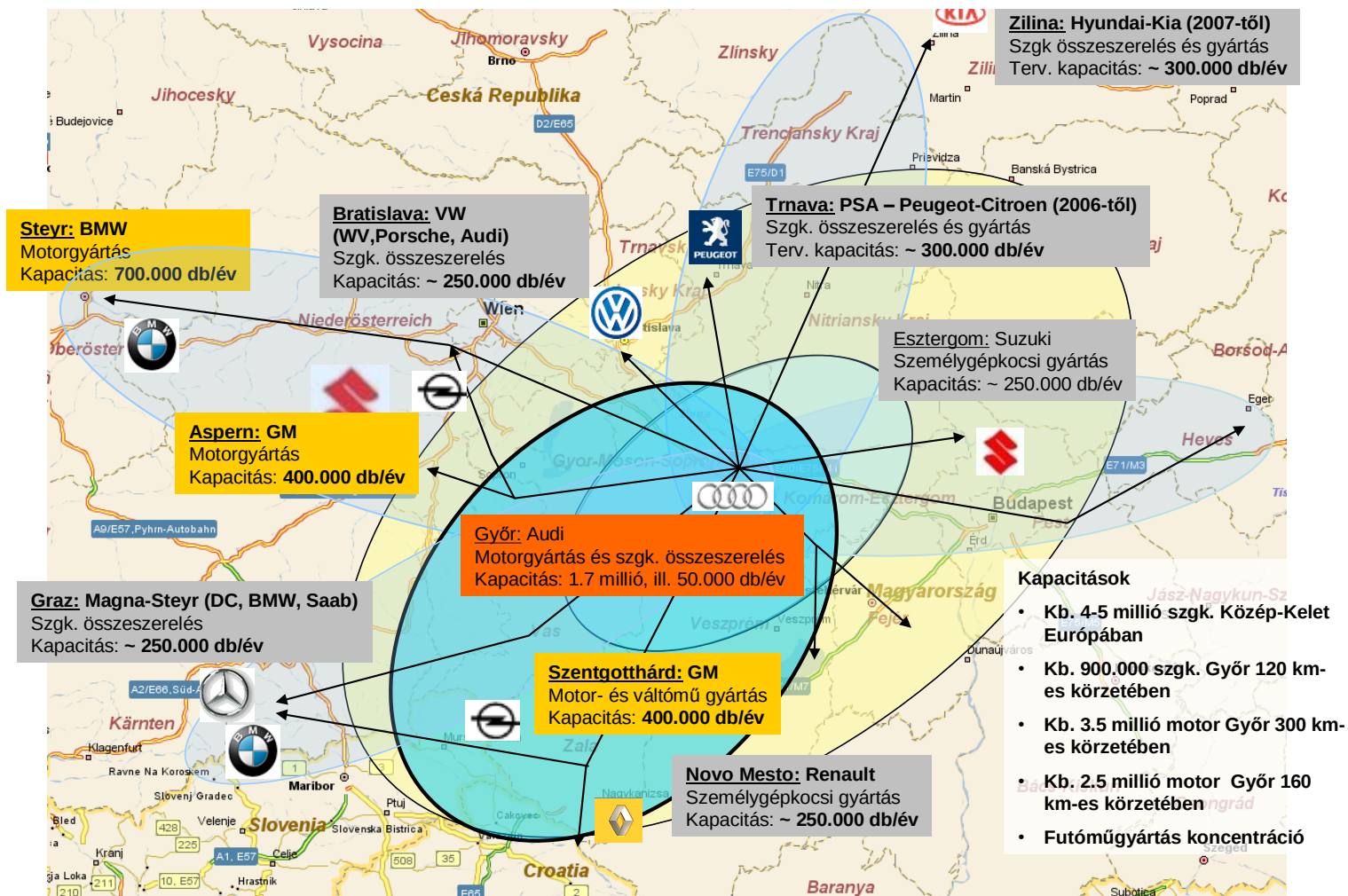
- Hálózatok vizsgálata: új térszerkezetek
- Társadalmi térben újra gondolni a fogalmakat: területi tőke
- Ipari körzetek , csomóponti régiók: új térségi szerveződési formák és együttműködések, Funkcionális Város Körzetek
- Az átmenet térbeli folyamatai, KKE területi szerkezetének alakulása, a területi politika alkalmazása és megvalósításának menete

Tőke formációk lehetséges kapcsolatai

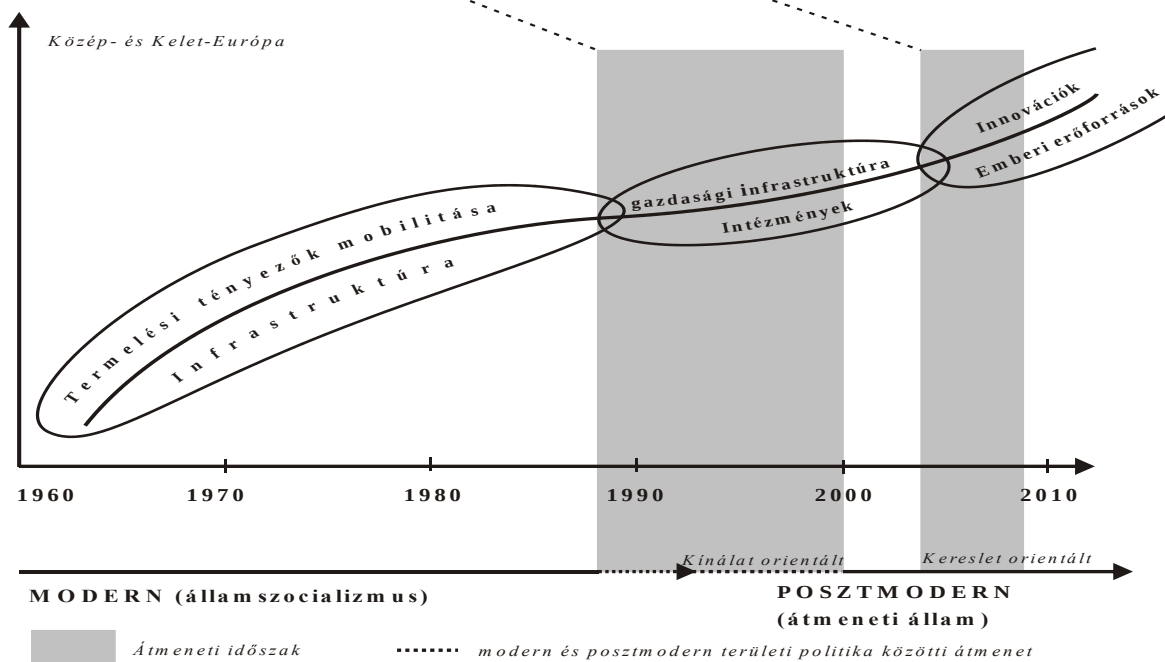
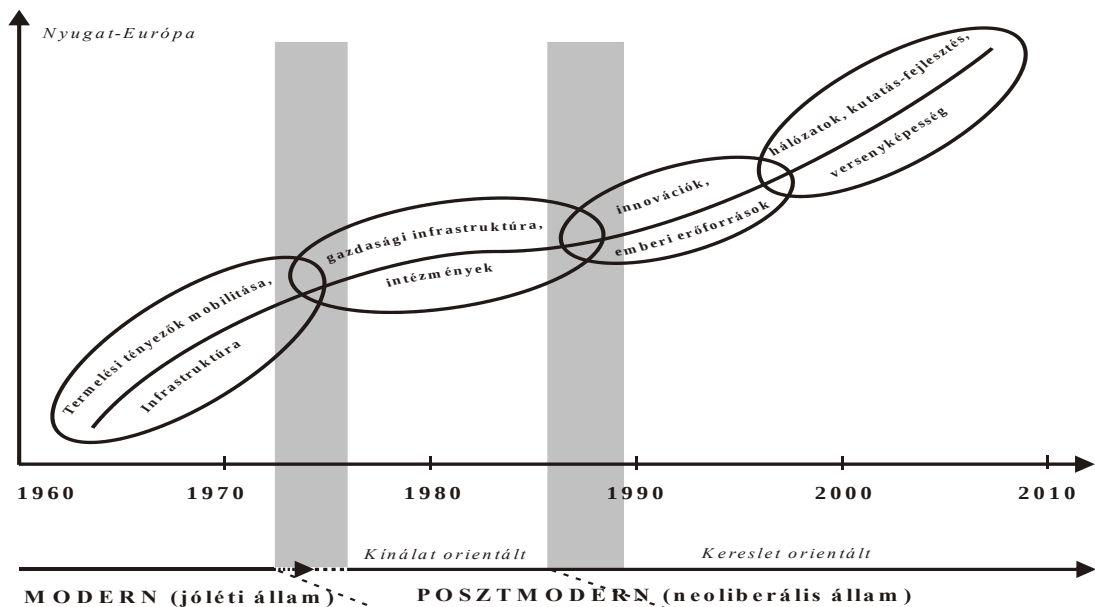
1. Elméleti és módszertani kutatások

- Hálózatok vizsgálata: új térszerkezetek
- Társadalmi térben újra gondolni a fogalmakat: területi tőke
- Ipari körzetek , csomóponti régiók: új térségi szerveződési formák és együttműködések, Funkcionális Városi Körzetek
- Az átmenet térbeli folyamatai, KKE területi szerkezetének alakulása, a területi politika alkalmazása és megvalósításának menete

1. Elméleti és módszertani kutatások

- Hálózatok vizsgálata: új térszerkezetek
- Társadalmi térben újra gondolni a fogalmakat: területi tőke
- Ipari körzetek , csomóponti régiók: új térségi szerveződési formák és együttműködések, Funkcionális Város Körzetek
- Az átmenet térbeli folyamatai, KKE területi szerkezetének alakulása, a területi politika alkalmazása és megvalósításának menete

A magyar régiók sorrendje az Európai Unió régióinak GDP rangsorában (helyezés, 2004, 2007, 2010, 2012, 2014)

Régiók	2004	2007	2010	2012	2014
Közép-Magyarország	99	88	87	93	95
Közép-Dunántúl	221	233	237	235	232
Nyugat-Dunántúl	223	235	235	231	231
Dél-Dunántúl	248	253	255	254	255
Észak-Magyarország	239	243	251	252	248
Észak-Alföld	225	237	239	232	233
Dél-Alföld	231	239	242	238	235

2. Alkalmazott kutatások, fejlesztési ajánlások

- állami szerepek újragondolása: új-államcentrikus területi politika
- verseny-versenyképesség, az alulról jövő építkezés lehetősége: helyi fejlesztések esélyei, minden szinten
- összhangot teremteni a területi politika rendszerében és fogalmaiban: részpolitikák, azok kapcsolata, egymásra épülés
- fenntarthatóság, környezeti szempontok: egyre határozottabb irány, új alkalmazási területek

	Unortodox/neocentralizált állam
Gazdaság	✓ Külföldi befektetések támogatása ✓ Nemzeti (hatalmi) tőke segítése ✓ Állami vállalatok megerősítése ✓ Egyedi szabályozás, növekvő bürokrácia
Állam	✓ Adócsökkentés, magas fogyasztási adók ✓ „Kövér” állam, folyamatos kormányzati beavatkozás, gyenge apparátus ✓ Állampolgár, mint „támogatott” fogyasztó ✓ Államosítás, állami ellenőrzés kiterjesztése ✓ Terjedő korrupció
Társadalom	✓ Megosztottság, elkülönülés ✓ Községek „csendes” korlátozása, egyoldalú támogatás ✓ Vallás és hitélet kiemelt kezelése ✓ Állandó ellenségkép, bizalmatlanság ✓ Totális médiauralom
Kultúra/ értékek	✓ Múltbeli értékek hirdetése ✓ Állami támogatás a kiemelt szervezeteknek ✓ A „nem mi” kultúra megtűrt, a kultúra nem a gazdasági fejlődés tényezője
Területi dimenzió	✓ Centralizáció, területi (megyei, nagyvárosi) hatalom kiépítése ✓ Önkormányzati rendszer funkcióinak, intézményeinek szűkítése ✓ Területi különbségek látványos növekedése ✓ Regionalitás helyett urbanizáció, nagyvárosok kiemelése ✓ A hatalom kedvelt terei és azok létesítményei
Stratégiaiák	Neo-top down
	Ötletszerű és kínálatorientált
	Dezintegrációs/uniformizált stratégiák

3. Intézményi keretek (ma)

- oktatás-képzés: mesterszakok (regionális és környezeti gazdaságtan 6 helyen, vidékfejlesztési agrármérnök 7 helyen), doktori iskolák (2+1 helyen),
- tudományos fokozat, MTA doktora cím (2007 utolsó, jelenleg egy folyamatban), MTA tagja ismét egy fő (értékrend és minősítés)
- MTA Regionális Tudományok Bizottsága (1986), köztestületi tagság (2011: 90 fő, 2017: 140 fő), átlátható működés, minősítő rendszer!
- szakmai fórumok: folyóirat (Tér és Társadalom, 1987), könyvsorozatok (MR, SR), konferenciák, szakmai közösségek (MRTT 2003), alapítványok (Enyedi György Regionális Tudományi Alapítvány, Regionális Tudományért Alapítvány)
- kutatási bázisok: kutatóhelyek (MTA KRTK RKI és egyetemi tanszékek 8-10 megnevezésben szerepel), kormányzat által támogatott kutatóhelyek, új kutatócsoportok (Pécs, Győr), sikeres pályázatok (OTKA, MTA Lendület, Bolyai)
- Tudományos fokozat kiadása: Pécs PTE (1996), Győr SZE (2004-2008), Gödöllő SZIE (2012)
- piac-gyakorlati alkalmazás: tanácsadás, tervezés, elemzés, új vállalkozások
- szakember (specialista) bázis, szétszórta, de megvannak
- nemzetközi keretek, jelenlét: ERSA, RSAI, RSA, folyóiratok, ESPON program, egyetemi kapcsolatok

3. Intézményi keretek (kihívások)

- az állam funkciója (neo-top-down fejlesztéspolitika és új-centralizált intézményrendszer)
- a területi dimenzió változása, újraértékelése (új fejlesztési súlypontok, új terek kontra új-régi perifériák, azok feszültségeinek kialakulatlan kezelési technikái)
- a tudomány, képzés rendszere (társadalomtudomány stagnálása, műszaki-természettudományok, mint új súlypont)
- a kohéziós politika 2020 után (szétszórt fejlesztések koncentrációja, nagyobb elkülönülés (centrumok), több szintű és fokozatú Európa)
- technológiai váltás, új életmód, a terek átértékelése, mobilitás felerősödése kontra bezáródás

3. Intézményi keretek (dilemmák és válaszok)

- Szűkölő piac, a „kiválasztottak, vagy azok sem” kutatási, fejlesztési megbízásai, nemzetközi piacok ???
- Képzési rendszer és tananyagok újragondolása: kinek és miből? Elektronikus anyagok, új képzési formák! Kapcsolódás más szakterületekhez! (Városgazdaságtan)
- Regionális kutatóműhelyek: ki a megrendelő? Szektorális kutatások területi dimenziói, kiáramlás a regionális tudományból!
- Doktori képzés megtartása, erősítése: nemzetköziesítés, új tartalmak és irányok (pl. város, környezet, digitalizáció, térprognosztika)
- ÚJ NAGYDOKTOROKAT!!!!!!!!!!!!!! **Átlagéletkor: 69 év!!!!**
- Nemzetközi együttműködések erősítése: új kapcsolatok, részvétel, KKE kutatás (EDS, Visegrádi országok, ESPON)

Hogyan tovább regionális tudomány?

- Új irányok, új emberek, új generációk, új szemlélet! (A négy generációból három jelen van és ténykedik)
- 200 év kell egy tudománynak, hogy kialakítsa rendszerét, módszereit, az alapvető kérdéseket többször, sokszor körbejárja.
- „A tudománynak nincs országútja!” Karl Marx
- Enyedi György alapítónk, mesterünk szellemisége, gondolatai velünk van! Alakítjuk a magunk módján a regionális tudomány rendszereit!

Köszönöm a figyelmet!

RECHNITZER.JANOS@SZE.HU